

Očitno državno izpraševanje gojzdnarjev ali borštinarjev v Ljubljani.

(Dalje.)

Vsi sklepi se storijo od preskušnikov po večini glasov, in, ako zadnji sklep govori, da preskušene ni dober za samostojnega borštnika vajda, — spričala ne dobi; pa zna o enim letu zopet, po tem pa nikdar več, preskušnjo ponoviti.

Kader bodo tri leta pretekle, in se bodo te preskušnje že v vsakim poglavitnem mestu gori imenovanih treh kronovin spolnile, ne bo za naprej po minist. ukazu 16. prosenca 1850 nobeden v cesarskih borštih službe borštnika vajda zadobiti mogel, ki ne bo spričala čez državno borštvo preskušnjo imel, — če se že zdaj v taki službi ne znajde. —

Ako bi se po ti postavi zvesto ravnalo, to je, da bi preskušniške komisije spričala po vesti dajale in se za samostojne cesarske borštne službe samo taki izvolili, kateri so imenovane spričala dobili, bodo za naprej cesarski boršti bolj na noge prišli; — pa tudi privatni lastniki velikih borštov se bodo ogibali, vajdo svojih borštov komu zaupati, ki ne bi bil državne borštne preskušnje dobro obstal. Ščasama bi bilo prav, da bi se ukaz ministerstva od 16. prosenca 1850 čez vse samostojne gojzdnarske službe v vsih takih borštih razširil, iz katerih ljudstvo potrebne gojzdnarje pridreke zadobiti more, ali pa, kateri bi se na hribih, gorah, stermih bregih i. t. n., za blagor polja in človeških zeliš obvarovati morali, kakor je bilo že zgoraj v drugi odstavi rečeno. Če se od sodnikov, advokatov, zdravnikov i. t. n. terja, da se morajo posebnim preskušnijam podvreči, poprej kakor svoje službe nastopijo; zakaj bi gojzdnarji takih za blagor okrajne ali celo cele dežele potrebnih borštov se enaki preskušnji podvreči ne morali? — Krivo sodbo visokeji sodnik zopet popravi — v nič djane boršte pa človeška moč dostikrat celo nič več popraviti ne zamore!

Perva taka borštna preskušnja je bila v Ljubljani, od 2. do 6. grudna 1850, kakor so „Novice“ že v 30. listu p. l. povedale, katerimu oznanilo samo to dostavimo: da g. Engelthaler ni h preskušnji prišel.*) de je tedaj njegov namestnik, g. Fiedler iz Idrije, za tretjiga preskušnjika pristopil; — de so se štirje gospodje h preskušnji oglasili, pa le trije — (vsi Bohemci, — dva na Štajarskim, eden na Krajnskiskim, dva v samostojnih privatnih borštih službah, eden v cesarski borštni službi) — od kronovinskiga poglavarstva h preskušnji perpušeni bili.

(Konec sledi.)

Misli o Knaffelnovih šolskih zavodih za Krajnce.

Znano je, da je naš blagi rojak slavniga spomina, g. Knaffel, po svoji smerti veliko šolskih zavodov (štifting) ustanovil z namenom, da naj jih uživajo izvrstni učenci iz Krajnskiga o višjih šolah. In zares! veliko Krajncam na Dunaji so bili in so še ti zavodi nar večji podpora o njih učbenih létih.

Nas pa je že večkrat misel obhajala, poprašati: ali je rajni g. Knaffel v svojim zavodnim pismu te zavode razločno le Dunajskim učencem Krajnskiga naroda namenil, ali morebiti o tem ni nič gotoviga ustanovil? Verjetno smo scer zvedili, da v ustanovitnim pismu ne stoji določno, da le Krajnci, ki so na Dunaji v višjih šolah, zamorejo teh zavodov deležni biti. Vunder, dokler tega popolnoma gotovo ne vémo, se ne prederzujemo terditi, da je brez dvombe tako.

*) Zakaj ne, se ne vé.

Ako je pa temu tako, da rajni g. ustanovnik ni teh zavodov določno za Dunaj ustanovil, bi prosili, da bi tisti gospodje, katerim je delitev imenovanih zavodov izročena, slavnemu ministerstvu úka to važno zadevo v presojo predložili: ali bi se ne dalo primerno število Knaffelnovih zavodov Krajncam na Graškem vseučelišu nakloniti?

Zakaj pa Krajncam ravno na Graškem vseučelišu, zakaj ne tudi drugod? bo marsikdo morebiti vprašal.

Zató — po naših mislih — ker se ne smémo oporóki blaziga g. Knaffelja odtegniti, ampak daritelja voljo spoštovati. Rajni Knaffel je ustanovil svoje zavode izvrstnim Krajnskim učencem na višjih šolah (učencem pravoslovja in zdravništva, ako se ne motimo), tedaj se ne morejo nižjim šolam nakloniti. Ali tudi še v družih mestih so višji šole, zakaj naj se tedaj ravno Graškem učencem naklonijo? Zató, ker je volja rajniga g. Knaffelja gotovo ta bila, tistim Krajncam te zavode podariti, ki svoj učbeni poklic nar bolj popolnoma spolnejo. To pa mi, in z nami več družih mož, takole mislimo.

Potem, ko je up vseučeliša za slovenske kronovine v Ljubljani žalibog! po vodi splaval, je ministerstvo ustanovilo za nekatere pravoslovne uke slovenske stolice v Gradcu, in trije rodoljubni g. učenci so prevzeli to nalogo! Pravoslovce, ki mislijo po dokončanih šolah kadaj na Krajnskem vradniki biti, je že šolskiga podúka v mnogih pravoslovskih rečéh v slovenskim jeziku neobhodno potreba, da, vajeni obéh jezikov, bojo zamogli vradne opravila tudi v slovenskim jeziku rečno opravljati. Če je kaj očitno dokazalo potrebo znanosti slovenskiga vradniga jezika, so pokazale to javne obravnave prvih porotnih sodb na Krajnskem. O tem ni zdaj celo nobene dvombe več.

Ker pa se na nobenim drugim vseučelišu v slovenskim jeziku pravoslovni uki ne razkladajo, je jasno, da na Graškem vseučelišu dandanašnji učenec pravoslovja svoj poklic nar popolniši izpolne, da bo zamogel, dokončavši šolsko učbo, tak vradnik biti, kakoršniga država in dežela sedanji čas terja. In to je bil gotov namen našiga blaziga rojaka pri ustanovitvi imenovanih zavodov.

Naj se spolne! Radi bojo potem naši rojaki v Gradcu šli, ker jim bo upanje, zavodov deležni biti, kakor jih zdaj veliko — v prevelikim upu do te podpore — na Dunaj gré.

Ker pa mende volja g. Knaffelja ni bila, le pridne učence pravoslovja obdarovati, temuč tudi učence zdravništva, bi se primerno število zavodov za te odločiti móglo, brez ozíra ali so na Dunajskim ali Pražkim vseučelišu, ako so le v učbi izvrstni.

Le tako mislimo, se bo volja našiga rajniga domorodca spolnila, če — kar še enkrat ponovimo — v zavodnim pismu niso zavodi določno Dunaju namenjeni.

Naj gospodje, ki imajo o ti važni zadevi veljavno besedo, blagovoljno te misli v pretres vzamejo in po ravnopravnosti sklenejo.

Da je v naših šolah rečniga podúka treba.

Poprašajte stariše po kmetih, zakaj da ne dajo svojih otrók v šole? in slišali boste mnogoterih izgovorov, kateri ne izvirajo ravno vsi iz nevednosti starišev, temuč tudi iz tega, da prosto ljudstvo ne razvidi pravekoriste (praviga dobička) iz šol, kakor so dan današnji pri nas. Mladina se ne uči v šolah tako, kakor bi se imela, da bi pravo veselje imela do šole, in da bi to, česar se je učila, tudi šolo zapustivši, v do-